Des de Barcelona

Jordi Panyella

Una necessària història d'exili

La personalitat i la vivència de Merceditas d'Orriols i el seu pare, Àlvar, són tan potents que tothom hi queda atrapat, com el periodista Alfredo Boto, que n'ha fet un petit documental

Si es coneix amb detall el periple transitat i les penalitats superades l'hivern de 1939 per Àlvar d'Orriols, la seva filla Merceditas i la resta de la família camí de la frontera francesa, fugint de l'exèrcit de Franco, es convindrà que una alerta per pluja forta no pot ser excusa per no anar a un acte sobre la història d'aquesta nissaga.

Dimarts al vespre, petaven amb l'estridència ja habitual les alertes de protecció civil en els telèfons mòbils de les persones congregades a la llibreria Altaïr però això no era obstacle –no ho podia ser de cap de les maneres– per escoltar el testimoni d'una dona que en aquell èxode republicà va salvar la vida refugiada una nit inclement, glacial, de temporal de neu, en la cabina d'un vell camió abandonat en un marge, en un punt indeterminat de la carretera entre Figueres i el Pertús.

La Merceditas s'explicava dimarts a través del documental que sobre la seva persona ha fet el periodista madrileny Alfredo Boto i que es va projectar en la sala d'actes de la llibreria especialitzada en temes de viatges. Fer treballar el pensament també és una manera de viatjar, va advertir Pep Barnades, d'Altaïr, en la presentació de l'acte. I precisament aquest viatge al passat que suposa la història d'èxode i exili de Merceditas i el seu pare Àlvar és, en opinió de Boto, un exercici avui en dia més necessari que mai contra la desmemòria que s'ha instal·lat en la societat.

És tan bèstia l'oblit que sobre la immensa figura creativa d'Àlvar d'Orriols va projectar l'exili i la llosa del franquisme que fins i tot una de les persones convidades a intervenir en l'acte, la professora universitària de literatura espanyola Anna Caballé, va reconèixer "amb vergonya" que fins feia poc no havia tingut notícia de l'obra del pare de Merceditas. "Ara estic llegint *Campanarios*, la novella que s'acaba d'editar, i em sembla una obra de molt nivell", va dir Caballé referint-se a un text d'Orriols escrit el 1958 i que passat més de mig segle ha vist la llum finalment de la mà de Rasmia Ediciones.

La principal responsable que l'obra escrita d'Orriols no hagi caigut definitivament en el forat negre de l'oblit és la seva filla Merceditas, que ha comptat amb l'ajuda i el suport de molta gent com, per exemple, el professor Antonio Espejo. Als 92 anys, Merceditas segueix incansable en la reivindicació de l'escriptor, periodista, poeta, dramaturg, músic, compositor, artista, escultor, decorador i tantes altres coses que va ser el seu pare. Precisament, la conjunció de totes aquestes disciplines van servir a Orriols per aixecar acta del seu camí a l'exili a través del magnífic relat ilustrat de *Les fogueres del Pertús,* publicat en català per Gorbs Edicions.

L'entrevista que nodreix el documental de Boto es va enregistrar a Baiona, ciutat on els Orriols van anar a parar en fugir de l'Espanya franquista i on s'hi van quedar per sempre, perquè l'exili d'Àlvar va ser d'anada però mai de tornada. Ara el que tornen són els seus llibres, històries velles amb olor de tinta nova, relats embolcallats amb el somriure deliciós de la Merceditas. ■

Una foto de Merceditas projectada dimarts a l'Altaïr ■ JPF